

Arktista, kestäväää kehitystä – luontoa, elantoa, yhteistyötä

Arktisten alueiden merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Ilmastonmuutos ja napajään mahdollinen sulaminen avaavat Jäämerelle uuden merireitin ja samalla uuden kauppatein Aasiaan. Ilmastonmuutos helpottaa myös pohjoisten alueiden mineraalien ja luonnonvarojen hyödyntämistä. Suomen tavoitteena on saada aikaan kestäväää arktista kehitystä, joka sovittaa yhteen eri elinkeinot: talouden, luonnon ja ihmiset.

Uuden pohjoisen maantieteen avainasioita ovat maaperän mineraalit, logistiikka, uudet teknologiat ja palvelut, matkailu, luonto, ympäristötietoisuus ja omaleimainen identiteetti. Pohjoisten maakuntien hyvinvoinnin edellytys on, että alueesta tulee vetovoimainen paikka asumiseen, matkailuun, koulutukseen, yritystoimintaan, työntekoon ja osaamisen kehittämiseen. Luonnonvarat pitää ymmärtää laajasti niin, että mineraalien ja puu- ja vesivarojen lisäksi mukaan lasketaan esimerkiksi puhdas luonto, maisemat, metsien antimet ja poronhoito.

Suomella on loistava mahdollisuus luoda elinvoimainen ”erilainen pohjoinen”, joka erottuu maapallon muista arktisista alueista, kuten Venäjältä, Kanadasta ja Grönlannista. Meillä on jo nyt hyvä kehittämisen pohja eli muita tiheämpi pysyvä asutus ja vankempi infrastruktuuri: lentokentät, tiet, yliopistot ja terveydenhoito. Pohjois-Suomesta voi tulla muuttajille entistä houkuttelevampi paikka, jossa yhdistyvät taloudellinen vireys, laadukas asuminen, yhteiskunnan vakaus, toimiva hallinto sekä sujuva alueellinen ja kansainvälinen yhteistyö. Meillä on pohjoisessa vakituisia asukkaita, ei vain siirtotyöläisiä. Kasvava vetovoima voisi houkutella uutta väestöä esimerkiksi eteläisestä Suomesta tai Pohjois-Venäjältä töihin ja opiskelemaan.

Kaivosteollisuus vaatii harkintaa ja pääomia

Kaivosteollisuuden ja logistiikan kehittäminen vaatii paljon pääomia, mihin tarvitaan laajaa kansainvälistä yhteistyötä suuryritysten, valtioiden ja EU:n kanssa. Esimerkiksi rautatieyhteys Jäämerelle loisi pohjoiseen uuden kuljetusreitit, lisää teollisuutta ja sitä tukevaa yritystoimintaa, etenkin kun se yhdistettäisiin Helsinki-Tallinna-junatunnelin kautta Eurooppaan. Teollisuusinvestointien houkuttelu Pohjois-Suomeen edellyttää sujuvia prosesseja ja hyvää yhteistyötä. On elintärkeää, että kaivos- ja teollisuushankkeet toteutetaan ympäristön ja luontoarvojen kannalta

kestävällä teknologialla. Green mining -teknologiasta ja hyvistä toimintatavoista voi myös kehittää vientituotteita. Kaivoshankkeissa päätösvallan ja ohjauksen on säilyttävä Suomessa. Lapin maaperän runsaiden malmien ja mineraalien hyödyntäminen pitää suunnitella ja aikatauluttaa harkiten. Maailmantalouden suhdanteet ja etenkin Aasian maiden talouskasvu vaikuttavat mineraalien arvoon.

Luonto ja omaleimaisuus matkailuvaltteina

Matkailun merkitys pohjoisen elinkeinona kasvaa, sillä ilmastonmuutos ja elintason nousu houkuttelevat alueelle uusia hyvätuloisia matkailijaryhmiä esimerkiksi Etelä-Euroopasta tai Venäjältä. Koskemattoman erämaaluonnon, lumen ja jään, puhtaan veden ja viileän ilman arvo kasvaa tulevaisuudessa entisestään. Lappiin syntyy uudenlaisia laadukkaita, luontoelämyksiin liittyviä palveluja, jotka eivät kuormita pohjoisen haurasta ekosysteemiä. Matkailukeskuksista voi tulla entistä monipuolisempia palvelukeskittymiä, ja niitä voi käyttää nykyistä monipuolisemmin lomailuun, etätyöhön ja muuhun työntekoon. Lapin omaleimaisuuden kannalta olennaista on vaalia saamelaisten elinkeinoja ja perinteistä tietoa. Näin voimme toimia maailmanlaajuisestikin hyvänä esimerkkinä sopusointuisesta yhteistyöstä alkuperäiskansojen kanssa. Ilmastonmuutos voi aiheuttaa myös pakolaisvirtoja pohjoiseen, mihin kannattaa varautua. Maankäytön mahdollisia ristiriitoja kannattaa ehkäistä tekemällä selvitys pohjoisten maakuntien merkittävistä malmivaroista sekä maisema- ja luonnonarvoista. Näin alueiden käyttöä voidaan suunnitella järkevästi ja taata työrauha esimerkiksi kaivosteollisuuden ja matkailun kehittämiseen tahoillaan. Myös tuulivoimateollisuus pitää keskittää vain joillekin paikkakunnille. Luonnonkaunis maisema vaikuttaa olennaisesti Lapin vetovoimaan asuinpaikkana ja matkailukohteena.

Arktista teknologiaa ja logistiikkaa

Napajään sulaminen ja Koillisväylän avautuminen muuttavat Suomen logistisen aseman perusteellisesti, sillä pohjoiskalotista tulee liikenteen solmukohta. Uusi pohjoinen meritie tarjoaa nopean ja edullisen reitin Aasian kasvaville markkinoille. Historian ensimmäinen LNG-lasti Hammerfestista Japaniin on jo viety läpi kaupallisena menestyksenä, ja ExxonMobil aloittaa yhdessä Rosneftin kanssa poraukset Karan merellä vuonna 2014. Samalla syntyy tarvetta esimerkiksi jäänmurtajille, erikoisaluksille, meriteknologialle, säähän, jäähän ja kylmään liittyvälle osaamiselle, huoltokuljetuksille ja muille logistisille palveluille. Myös

infrastruktuurin ja asuntojen rakentaminen arktisiin oloihin on osaamista, jota kannattaa kehittää. Suomen on luotava tiiviit ja toimivat suhteet pohjoisiin naapureihin, etenkin Venäjään ja Norjaan. Asiakkaita, kumppaneita ja rahoittajia voi myös löytyä esimerkiksi Kiinasta, Etelä-Koreasta, Kanadasta ja Yhdysvalloista. Suomen on oltava aktiivisesti mukana arktisten luonnonvarojen hyödyntämisessä ja yhteisten pelisääntöjen laatimisessa, jotta se voi tarjota hallinnon, teknologian ja palvelujen osaamistaan. Näin Suomi voi osallistua myös hyödyntämisen kestävään hallintaan ja käyttää tätä tietoa päätöksenteossa.

Esimerkiksi Venäjän ja Norjan offshore-hankkeet ja niihin liittyvä rannikon rakentaminen voivat tarjota isot lähimarkkinat teknologia- ja huoltotoimittajille. Suomi voi toimia aktiivisena pelurina ja varmistaa alueen ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen myös Arktisen neuvoston kautta. Samalla Suomi voi hyötyä osaltaan pohjoisnavan öljy- ja kaasuvaroista, vaikka ei omistakaan maa-alueita.

Osaamiset ja edellytykset

Jos pohjoiseen halutaan investointeja, pitää taloudellisille toimijoille kehittää taloudellisia houkuttimia ja riittävän sujuvia prosesseja. Samalla pitää varmistaa alueella asumisen houkuttavuus. Tarvitaan myös riittävä omavaraisuus koulutuksessa kaikilla tasoilla ammattioppilaitoksista yliopistoihin ja yhteinen koulutuspoliittinen näkemys.

Pohjoisessa kannattaa vahvistaa arktisen osaamisen tietopohjaa koulutuksessa ja tutkimuksessa. Yliopistot voisivat erikoistua lupaaviin erikoisalueisiin, kuten arktisen kestävä kehityksen hallintaan sekä arktiseen kansainväliseen politiikkaan ja juridiikkaan. Tämä voisi pitää sisällään esimerkiksi yhteiskunta- ja ympäristökysymyksiä, ympäristö- ja vähemmistöoikeutta sekä kansainvälistä merioikeutta. Arktinen osaaminen voisi olla omaleimainen kokonaisuus, joka koostuisi esimerkiksi kehityksen hallinnan ja suunnittelun kysymyksistä, teknologiasta, luonnon monimuotoisuudesta ja alkuperäiskansojen perinteisestä tiedosta.

Kansainvälistymisen tarve on sisäistettävä pohjoisessa perusteellisesti ja kaikilla tasoilla. Ihmisten pitää oppia verkostoitumaan kansainvälisillä areenoilla

tavoitteellisesti. Erityisen tärkeää on lisätä myyntiosaamista, oli sitten kyse ajatusten, tuotteiden tai palvelujen tarjoamisesta.

Vahvuudet

- Nykyinen infrastruktuuri luo erittäin hyvän pohjan
- Maaperän rikkaudet, kuten rauta, kupari ja sinkki, eivät karkaa minnekään, joten ne voidaan hyödyntää hallitusti
- Luonnonvarojen hyödyntäminen on suomalaisten itsensä päätettävissä
- Erämaan rauha, maisemat ja runsaat makean veden varannot
- Pohjoisen asukkaiden luontoon perustuva tyytyväisyys, eletään hyvää elämää
- Alkuperäisväestö merkitsee omaleimaisuutta, ei vain eksotiikkaa

Heikkoudet

- Teollisuuden, matkailun ja poronhoidon intressien yhteensovittaminen voi olla vaikeaa
- Paikallinen eripura ja lyhytjänteiset taloudelliset intressit Lapin sisällä voivat haitata pitkäjänteistä kehittämistä
- Rahan, poliittisen tahdon ja väestöpohjan riittävyys isoihin investointeihin kyseenalaista
- Rautatie-, logistiikka- ja kaivosinvestoinneilla on pitkä takaisinmaksuaika
- Valtion budjetista tulevan rahan määrä todennäköisesti pienenee

Mahdollisuudet

- Lappia voi kehittää monimuotoisesti, ei vain yhtä elinkeinoa
- Uuden merireitin logistiset bisnesmahdollisuudet ovat valtavat
- Edelläkävijäksi omaleimaisella arktisella osaamisella, joka yhdistää ympäristön, kasvun ja hyvinvoinnin
- Pohjoisesta houkutteleva muuttovoittoalue, joka elättää etelää
- Kaivosten vihreästä teknologiasta ja palveluista uusi vientituote
- Hyvät suhteet Venäjään ja Norjaan edistävät vientiä ja yhteistyötä
- Aktiivisuus arktisessa yhteistyössä nostaa Suomen profiilia
- Saamelaisten ja pohjoisen kulttuurin ja taiteen voi tehdä näkyvämmäksi
- Lapista voi tulla kestävä kehityksen mallialue

Uhat

- Ulkomaisen rahoituksen takia valtaa siirtyy liikaa kansainvälisille suuryrityksille
- Jos rahaa ja yhteistä tahtoa ei ole riittävästi, visio ei toteudu
- Ilmastonmuutoksen haitat sekä ympäristön ja maiseman tuhoutuminen
- Suomi päätyy vain myymään luonnonvaroja eikä teknologiaa ja osaamista
- Liian vahva mielikuva kaivoksista ja tuulimyllyistä karkottaa matkailijat
- ICT:n pysyminen kehityksen mukana pohjoisessa kyseenalaista